

2020

een jaar met ruim 9/12 corona heeft significante gevolgen voor de printmedia sector

De rode draad

Daar waar we ook in 2019 dalende parameters vaststelden in de sector, was de gevoelige omzetverhoging van de drukkerijen beslist een opsteker. Ondanks dalende exportcijfers was de sterkere binnenlandse vraag een aangename vaststelling. En iets om in 2020 op voort te borduren...

Maar dan stak corona de kop op. 18 maart 2020 werden de eerste maatregelen geïntroduceerd en het sociaal economisch leven viel plotseling stil.

De omzetstijging in de globale sector in 2019 van + 5,67% werd uitgewist. Meer zelfs, eind 2020 klokten we af met een omzetsdaling van - 16,50 %.

Een verdere verzwakking van onze exportpositie is hierbij dan ook legio, maar al bij al bleef dit nog beperkt:

van de totale sectoromzet in 2020 van 2,254 miljard EUR was alsnog 29 % voor de export bestemd. Dit ondanks de onmiskenbare loonkosthandicap die onze Belgische grafische sector eigen is.

Het is niet makkelijk om voor een dergelijk werkjaar het woord 'positief' in de mond te nemen, maar toch is het enigszins bemoedigend dat het aantal ondernemingen en de tewerkstelling bijlange niet in dezelfde mate daalden als de omzetcijfers. Uiteraard zijn de steunmaatregelen van de overheid, waaronder vooral de soepele regeling van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht, hier niet vreemd aan.

Daarnaast durven we een bemoedigend woord spreken in de overtuiging dat de positieve elementen van voor de pandemie niet zomaar

kunnen verdwenen zijn en zich zullen herstellen. Ook 2021 startte onder een donker gesternte maar nu het vaccinatie programma op volle toeren draait en het vertrouwen kan terugkeren, moet een volledig economische herstel het logisch gevolg zijn. Alleen kennen we nog niet de snelheid waarmee dit zal gebeuren.

In wat volgt vindt u een overzicht van alle belangrijke sector parameters voor 2020.

1. Ondernemingen (werkgevers)

In 2020 telde de grafische sector, exclusief de dagbladrukkerijen, 720 werkgevers tegenover 751 in 2019, als volgt verdeeld over de verschillende sub sectoren: (cfr. tabel 1):

- 522 drukkerijen (- 3,87%)
- 166 prepress bedrijven (- 5,14%)
- 32 afwerkingsbedrijven (- 3,00%)

Tabel 1 Verdeling van het aantal werkgevers in de grafische industrie (uitgezonderd dagbladrukkerijen) in België tijdens de afgelopen jaren en volgens hoofdactiviteit (Bron: RSZ) Cijfers per 30.09.2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Druk	845	796	765	723	670	649	641	609	580	543	522
Prepress	300	277	245	230	219	213	208	198	185	175	166
Afwerking	63	62	64	48	49	43	40	38	37	33	32
Totaal	1 208	1 135	1 074	1 001	938	905	889	845	802	751	720

De nominale daling van het aantal ondernemingen is lager dan in de voorbije jaren. Nochtans zet de consolidatie in de sector zich verder. Daarnaast valt te vermoeden dat de steunmaatregelen in dit bijzonder jaar een sterkere daling voorkomen hebben.

Voor de volledigheid telt België in 2020 nog 14 krantendrukkerijen.

2. Zelfstandigen (met of zonder personeel)

In tegenstelling tot het aantal werkgevers, bleef het aantal zelfstandigen – met of zonder personeel – in de Belgische grafische sector in 2019(*) stabiel of kende opnieuw zelfs een lichte stijging (cfr. tabel 2):

- Zelfstandigen in hoofdberoep stijgen met +1,34%
- Zelfstandigen in bijberoep dalen

met -0,95% (na een eerdere sterke stijging)

- Zelfstandigen met een activiteit na pensioen stijgen met +4,21%
- (*) Deze cijfers hebben betrekking op de volledige NACEBEL 18.1.

Gezien nog geen recentere cijfers beschikbaar zijn, moet dus opgemerkt worden dat de invloed van de corona pandemie hier vooralsnog niet af te leiden is.

Tabel 2 Aantal zelfstandigen in de grafische industrie (NACEBEL 18.10) (Bron: RSVZ) Cijfers per 31.12.2019

	Hoofdberoep			Bijberoep			Activiteit na pensioen		
	2017	2018	2019*	2017	2018	2019*	2017	2018	2019*
In buitenland**	34	34	38	12	10	10	7	6	5
Brussels H. G.	371	382	400	123	130	142	61	70	73
Waaals Gewest	749	707	716	441	440	445	211	212	221
Vlaams Gewest	2052	2082	2094	1012	1204	1170	375	401	419
Totaal	3206	3205	3248	1588	1784	1767	654	689	718

(*) cijfers 31/12/2020 slechts eind juli 2021 beschikbaar

(**) de verzekeringsplichtigen (zelfstandigen) die, ongeacht hun nationaliteit, niet in België (dus wel in het buitenland!) gedomicilieerd zijn, maar in België hun zelfstandige beroepsactiviteit uitoefenen en hier aangesloten zijn op het sociaal statuut van de zelfstandige.

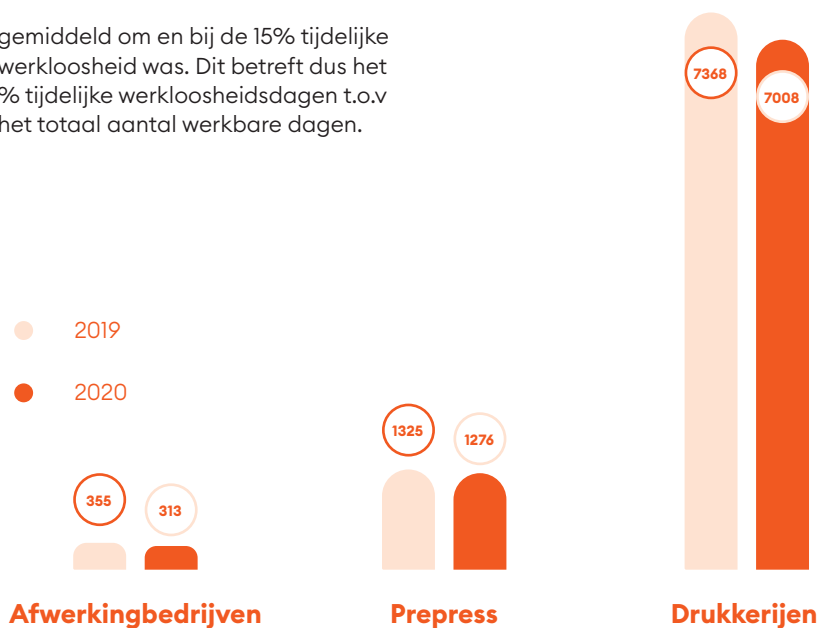
3. Tewerkstelling

Tijdens het afgelopen jaar waren de werknemers (arbeiders en bedienden) actief in onze sector (exclusief dagbladen), verdeeld als volgt over de verschillende sub sectoren: (cfr. tabel 3):

- Drukkerijen: 7008 (-4,89%)
- Prepress: 1276 (-3,70%)
- Afwerkingsbedrijven: 313 (-11,83%)

Hiermee gingen 451 of 4,98% arbeidsplaatsen verloren in de sector. Nominaal is dit één van de laagste dalingen in de afgelopen 10 jaar. Maar toch moeten we opnieuw verwijzen naar de steunmaatregelen inzake tijdelijke werkloosheid en concluderen dat deze daling toch wel opvallend is. Temeer we weten dat er in de sector tussen maart en december 2020

gemiddeld om en bij de 15% tijdelijke werkloosheid was. Dit betreft dus het % tijdelijke werkloosheidsdagen t.o.v het totaal aantal werkbare dagen.

Tabel 3 Verdeling van de tewerkstelling volgens sub sector (excl. dagbladdrukkerijen) in België tijdens de voorbije jaren (Bron: RSZ) Cijfers per 30.09.2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Druk	10 935	10 640	10 280	9 688	9 164	8 810	8 685	8 276	7 959	7 368	7 008
Prepress	2 066	1 948	1 734	1 522	1 464	1 409	1 520	1 290	1 349	1 325	1 276
Afwerking	694	669	650	581	556	374	347	305	422	355	313
Totaal	13 695	13 257	12 664	11 791	11 184	10 593	10 552	9 871	9 730	9 048	8 597
	-6,83	-3,20	-4,47	-6,89	-5,15	-5,28	-0,39	-6,45	-1,43	-7,01	-4,98

Tabel 4 Werknemers in de grafische industrie (excl. dagbladdrukkerijen) in België tijdens de voorbije jaren (Bron: RSZ)

	Brussels H G	Waals Gewest	Vlaams Gewest	België	Jaarlijkse evolutie in %
2010	1 224	2 513	9 958	13 695	-6,83
2011	1 277	2 428	9 552	13 257	-3,20
2012	1 262	2 281	9 121	12 664	-4,47
2013	890	2 141	8 760	11 791	-6,89
2014	804	1 948	8 432	11 184	-5,15
2015	716	1 895	7 982	10 593	-5,28
2016	768	1 809	7 975	10 552	-0,39
2017	415	1 698	7 758	9 871	-6,45
2018	452	1 679	7 599	9 730	-1,43
2019	424	1 498	7 126	9 048	-7,01
2020	388	1474	6735	8597	-4,98

In 2020 hadden we volgende verdeling volgens de Gewesten (cfr. tabel 4):

- Brussels Hoofdstedelijk Gewest: 388 (- 8,49 %)
- Vlaams Gewest: 6735 (- 5,49 %)
- Waals Gewest: 1474 (- 1,60 %)

Het Brussels HG is hiermee – althans procentueel – de zwaarst getroffen regio.

4. Omzet

De totale omzet (exclusief de dagbladen) van de sector gaat er met - 16,44 % op achteruit van 2,660 tot 2,222 miljard EUR (cfr. tabel 5).

De bemoedigende omzetgroei van 2019 wordt hiermee vermorzeld. We zakken met deze cijfers nu ook onder het dieptepunt van 2016.

De grootste verliezen vielen respectievelijk te noteren bij de drukkerijen (- 17,58 %), de afwerking (- 12,16 %) en de prepress bedrijven (- 10,95 %). Dit is 'du jamais vu' in de afgelopen 10 jaar.

De cassante verdere omzetzakking van de dagbladdrukkerijen is minder verrassend, ook al kregen we berichten dat kranten in coronatijden aan belang hebben gewonnen.

Belangrijke bedenking is dat veruit het merendeel van de grafische bedrijven, vooral actief in commerciële print, zwaarder getroffen werden dan onderstaande cijfers laten uitschijnen. Een kleiner, maar belangrijk aantal niche bedrijven die actief zijn als toeleverancier van de pharma, voedings- en agro-industrie konden tijdens de pandemie immers hun omzet behouden en zelfs significant verbeteren.

Tabel 5 Omzet van de grafische industrie per subsector voor de periode 2010-2020 in miljoen EUR (Bron: FOD Economie)

	Dagblad-drukkerijen	Drukkerijen	Prepress	Afwerking	Totaal (excl. dagbladen)	Totaal (incl. dagbladen)
2010	256,70	2285,60	510,90	71,80	2868,30	3125,00
2011	165,60	2245,00	511,60	95,80	2852,40	3018,00
2012	160,30	2151,30	467,60	61,90	2680,80	2841,10
2013	149,02	2111,73	477,99	56,30	2646,02	2795,04
2014	140,79	2182,01	463,57	55,78	2701,36	2842,15
2015	111,45	2050,91	430,43	50,99	2532,34	2643,79
2016	58,45	1947,08	422,04	49,25	2418,38	2476,83
2017	52,90	1965,57	465,26	49,62	2480,48	2533,35
2018	44,04	2003,64	465,39	47,98	2517,02	2561,05
2019	39,74	2192,59	424,15	42,92	2659,66	2699,40
2020	31,59	1807,09	377,70	37,70	2222,49	2254,08

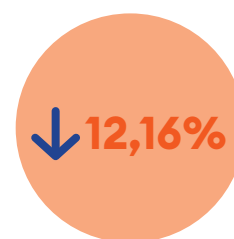
Evolutie omzet

Drukkerijen

Prepress

Afwerking

5. Investerings

Het hoeft niet te verwonderen dat, in samenhang met het voorgaande, de investeringen een serieuze dip kenden. Nochtans zijn deze van levensbelang voor de duurzaamheid en innovatie van de sector.

Daar waar we sedert 2018 een jaarlijkse daling zagen van iets minder dan -10 %, zakten de investeringen in 2020 pardoos met ruim -25% (cfr. tabel 6). De dalingen zijn het grootst in de afwerkingsbedrijven, gevolgd door de drukkerijen en in veel mindere mate de prepress bedrijven.

6. Buitenlandse handel – Handelsbalans

Wat betreft onze import- en exportpositie worden opmerkelijke en ook wel alarmerende vaststellingen gedaan.

De terugval van onze exportpositie zet zich door in 2020. Het exportvolume daalde opnieuw met ruim 15 % (cfr. tabel 7). Daartegenover staat dat ook het importvolume wel daalde (- 8,79 %) maar in veel mindere mate zodat we voor het eerst in de afgelopen 10 jaar flirten met de grens van een negatieve handelsbalans.

Het overschot op de handelsbalans bedraagt in 2020 nog slechts 6 mio EUR. Dat de volumes daalden is op zich een logisch gevolg van de algemene omzetzijding door de pandemie, maar dat een gezonde handelsbalans in het gedrang komt, zou hier geen gevolg van mogen zijn.

Belangrijke bemerking hierbij is dat de vermelde cijfers (2020) soms na lange tijd in mindere of belangrijke mate gecorrigeerd worden (via de NBB), maar het is duidelijk dat de exportpositie van onze Belgische bedrijven zwaar onder druk staat!

Beter nieuws is dan weer dat het aandeel van de export in de globale sectoromzet stabiel bleef op ruim 28 % in 2020. Maar deze vaststelling kan natuurlijk de supra vermelde evolutie niet opfleuren.

Evolutie investeringen in miljoen euro

Prepress

2019

22,36

2020

19,19

Drukkerijen

2019

80,55

2020

58,60

Tabel 6 Investerings in de Belgische grafische industrie voor de periode 2015-2020 in miljoen EUR (Bron : FOD Economie)

	Dagblad-drukkerijen	Drukkerijen	Prepress	Afwerking	Totaal (excl. dagbladen)	Totaal (incl. dagbladen)
2015	4,30	89,60	26,90	4,20	120,70	125,00
2016	2,70	102,60	20,60	3,10	126,30	129,00
2017	1,80	102,10	26,30	2,47	130,87	132,67
2018	4,73	84,35	28,40	2,53	115,28	120,01
2019	2,42	80,55	22,36	2,85	105,76	108,18
2020	1,62	58,60	19,19	1,33	79,12	80,74

Tabel 7 export en import (in miljoen EUR) in de Belgische grafische industrie (dagbladdrukkerijen inbegrepen) voor de periode 2010-2020 (Bron: Agentschap Buitenlandse Handel). Lichte afwijkingen zijn mogelijk omdat hier HS codes gebruikt worden ipv NACE codes)

	Export (Mio EUR)	Evolutie (%)	Import (Mio EUR)	Evolutie (%)	Balans (Mio EUR)	Evolutie (%)
2010	1186	3,94	1105	6,05	81	-18,18
2011	1274	7,42	1163	5,25	111	37,04
2012	1241	-2,59	1131	-2,75	110	-0,91
2013	1113	-10,31	1065	-5,84	48	-56,36
2014	1052	-5,48	985	-7,51	67	39,58
2015	949	-9,79	758	-23,00	191	285,00
2016	983	3,58	734	-3,17	249	30,36
2017	921	-6,30	736	0,27	185	-25,47
2018	930	0,98	743	0,95	187	1,08
2019 (*)	765	-17,74	705	-5,11	60	-31,55
2020	649	-15,16	643	-8,79	6	-90,00

(*) gecorrigeerde cijfers via de NBB

Tabel 8 aandeel van export in de omzet (dagbladdrukkerijen inbegrepen) voor de periode 2010-2020

	Export (Mio EUR)	Omzet (Mio EUR)	Aandeel van de export (%)
2010	1186	3125	37,95
2011	1274	3018	42,21
2012	1241	2841	43,68
2013	1113	2795	39,82
2014	1052	2842	37,01
2015	949	2674	35,49
2016	983	2476	39,66
2017	921	2533	36,35
2018	930	2561	36,31
2019	765	2699	28,34
2020	649	2254	28,79

De belangrijkste exportpartners van de Belgische grafische industrie zijn in 2020:

	% v/d tot Export
● Frankrijk	27,70
● Nederland	25,27
● UK	10,48
● Duitsland	8,01
● Verenigde Staten	3,70

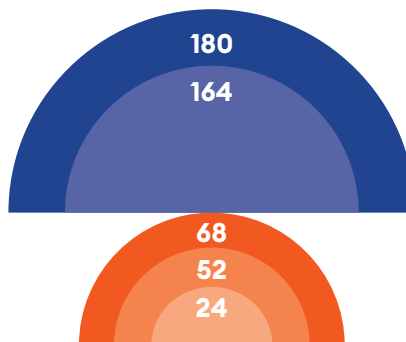
De VS hebben als 5de belangrijkste handelspartner de plaats ingenomen van Zweden. Frankrijk blijft handelspartner nr 1 maar heeft een belangrijk volumeaandeel ingeboet.

De belangrijkste importpartners zijn:

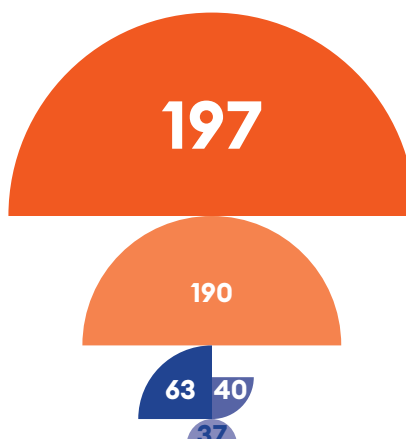
	% v/d tot Import
● Nederland	30,64
● Frankrijk	29,55
● Duitsland	9,80
● China	6,22
● UK	5,75

Opvallend is hier dat bij 3 van onze belangrijkste handelspartners – Nederland, Frankrijk en Duitsland – het importvolume hoger ligt dan het exportvolume in 2020. Dit is teleurstellend en kan onderliggend slechts het gevolg zijn van de loonkosthandicap die we kennen in België en ons verder parten blijft spelen.

Export (MIO EUR)

Import (MIO EUR)

Conclusie

De macro-economische cijfers voor 2020 mogen dus geen verrassing zijn.

De daling van de omzet hebben onze ondernemers correct en zonder emotie ingeschat. Het resultaat van onze laatste sector enquête in december 2020 wees uit dat 27% grafische bedrijven een blijvende daling van de omzet tussen 5 en 10 % verwachtten en ruim 32 % dacht dat dit meer dan 10% zal zijn.

De realiteit is dus dat de sector in 2020 een algemene omzetzakende kende van – 16,50 %.

Dit hoeft niet noodzakelijk een blijvend probleem te zijn :

1. Indien vaccinatie en andere programma's hun werk doen om naar een 'nieuw normaal' te gaan, maar met het behoud van de goeie oude principes...
2. Indien onze overheden werk maken van een relanceplan dat sterker is dan het nu lijkt.
3. Indien onze stakeholders (professionals en consumenten) de sterkte blijven erkennen van print in al zijn diverse vormen, en de perceptie van 'papier en print is vervuilend' eindelijk de wereld kan worden uit geholpen. Febelgra zal hier alvast al wat mogelijk is voor ondernemen !
4. Indien onze sociale partners finaal begrijpen dat de sector lijdt onder een historisch hoge loonkost die onze concurrentiepositie verder ondermijnt.

Vermelde voorwaarden zijn beslist niet onhaalbaar, maar voor de korte termijn moeten we uitkijken naar lichtpunten die het donkere jaar 2020 doen vergeten.

Voor meer info en cijferdetails: marc.vandenbroucke@febelgra.be